

آیا آلبوم‌های قدیمی به موزه‌ها سپرده می‌شوند؟

گذر از هر مرحله و ورود به مرحله دیگر همواره با دشواری‌های فراوان روبه‌رو بوده و هست. انسان امروز بلیت وارد شدن به دنیای مدرن را به بهای از دست رفتن بسیاری دستاوردها و داشته‌هایش خریداری کرده است.

گذر از هر مرحله و ورود به مرحله دیگر همواره با دشواری‌های فراوان روبه‌رو بوده و هست. انسان امروز بلیت وارد شدن به دنیای مدرن را به بهای از دست رفتن بسیاری دستاوردها و داشته‌هایش خریداری کرده است.

ویژگی و مشخصه اصلی این دنیا پیشرفت تکنولوژی و علم است. در واقع دانش در دنیای مدرن حکم اسبی رام نشدنی را دارد که بی‌محابا می‌تازد و گاهی سوار خود را به زمین می‌افکند و انسان‌ها زمانی که حاضر شدند از مانع غرایز طبیعی و تعلقات خود پرش کنند، همچنان به تاخت و تاز ادامه دادند و دیگر در خاطرشان نماند که روزگاری همان علایق و دلبستگی‌های مدرن کهنه شده رنگ و بویی به دنیای آنها می‌داد.

خانه مادر بزرگ‌ها و قدیمی‌ترها، همیشه مملو از تمام فراموش شده‌هاست. از نامه‌هایی که دیگر امروز معنای خود را از دست داده تا آلبوم‌های خانوادگی که در هر ورق آن صدها جوانی از دست رفته، روزهای پر خاطره و عزیزان از دست رفته، خفته است. آلبوم‌هایی که به واسطه ورود به دنیای تکنولوژی‌های جدید دیگر کارایی و لذت جمع‌آوری به دستان بی‌رحم نسیان سپرده شده است.

ظهور پدیده‌ای به نام عکاسی در ایران

ناصرالدین‌شاه که به هنر و علم برخلاف سیاست علاقه فراوانی داشت اولین دوربین عکاسی را به ایران آورد. خود او از جمله اولین عکاسان ایرانی به حساب می‌آید. قدیمی‌ترین عکس‌های ناصرالدین‌شاه عبارت است از پرتره‌ای که از خودش گرفته و پرتره‌ای تمام رخ از مادرش است. در آن روزگار عکس دستاوردی لوکس بود و تنها در انحصار درباریان قرار داشت. اولین عکاسخانه ایران به نام مبارکه همایونی در کاخ گلستان به دستور ناصرالدین‌شاه دایر شد. این عکاسخانه تنها برای امور شخصی و دولتی دربار مورد استفاده قرار می‌گرفت و همه کس حق ورود به آنجا را نداشت. تمایل ناصرالدین‌شاه به ترویج این صنعت - هنر باعث شد تا در آن دوران تعدادی از محصلان مستعد دارالفنون برای کسب مهارت‌های فنی و اطلاعات هنری به اروپا اعزام شوند. این‌گونه عکاسی از حصر درباریان رهایی یافت و نخستین عکاسخانه عمومی نیز به فرمان ناصرالدین‌شاه در تهران تاسیس شد. مردم برای ثبت لحظاتی مهم چون ازدواج، تولد کودکانشان و عکس‌های انفرادی به عکاسخانه‌ها می‌رفتند.

کم‌کم عکس‌های خانوادگی به خانه‌ها راه یافت و در قاب منازل جای گرفت و عکس‌ها شاهد و گواهی بر گذشته و گذار مردم شد. با افزایش یافتن حجم این شاهد عینی پای آلبوم‌ها به میان آمد. این‌که اولین آلبوم‌ها کی و چه زمانی در ایران مورد استفاده قرار گرفتند بر کسی روشن نیست. اما آنچه واضح است احساس تعلق به گذشته، زمان از دست رفته و خاطرات تلخ و شیرین ایام دیرین بود که آدم‌ها را برآن داشت تا راهی برای محافظت و جمع‌آوری این عکس‌ها بجویند.

عکس‌های سیاه و سفید یادگار دورانی رنگین!

با پیشرفت علم، دنیای تصویری هم زیرو رو شد. دوربین‌های عکاسی و کم‌کم دوربین‌های فیلمبرداری قدم به حیطه فناوری روز گذاشتند. عکاسخانه تبدیل به فضایی برای ظهور و چاپ دوربین‌های خانگی شد. مردم با اشتیاق فراوان حلقه‌های فیلم خود را به آنها می‌دادند تا تصاویری که توسط خودشان و نه توسط عکاس و در خانه‌هایشان ثبت می‌شد را ببینند؛ قسمت بد ماجرا زمانی خود را نشان می‌داد که فیلم‌ها به دلایلی مانند دیدن نور سیاه می‌شد و قابلیت چاپ را از دست می‌داد. آن وقت کل اهالی حاضر در عکس ماتم می‌گرفتند. این روزها اما نه فرصتی برای چاپ عکس باقیمانده و نه اشتیاق و انگیزه‌ای. چرا که دوربین‌های دیجیتال رقباتی پیر خود را از صحنه رقابت بیرون کرده‌اند و با فشار یک دکمه می‌توان لحظه‌ای را ثبت کرد و در همان زمان آن لحظه ثبت شده را دید. حتی می‌توان در دقیقه‌ای آن را برای دوستان و اقوام فرستاد. در واقع میل ظهور عکس بود که مردم را به عکاسی‌ها می‌کشاند و امروز با برآورده شدن این میل در چند ثانیه، انگیزه چاپ دیگر از بین رفته است. در این میان وقتی عکسی چاپ نمی‌شود آلبومی باقی نمی‌ماند تا به دور آن جمع شوند و از گذشته‌ها یاد کنند. این ویژگی دوران مدرن است که همه چیز را از چرخه اهمیت خارج می‌کند چرا که هر روز چیزی نو و جذاب برای تو به ارمغان می‌آورد که کهنه‌ها را دل‌آزار می‌کند.

خانم کاویانی اما به پیشواز کهنه‌ها می‌رود و برخلاف دیگران عکس‌هایش را همچنان برای چاپ به عکاسی می‌برد و خانه‌اش پر از آلبوم‌هایی است که هر روز بر تعدادشان افزوده می‌شود او درباره علاقه‌اش به این کار می‌گوید: «#65,171 سال از عمر من می‌گذرد. من مثل جوان‌ترها با کامپیوتر نمی‌توانم کار کنم و در حقیقت هیچ وقت علاقه‌ای به استفاده از آن نداشته‌ام. با اصرار پسرم دوربینی خریدم و حالا تا عکس‌ها را توی دستانم لمس نکنم و داخل ورق‌های آلبوم جا ندهم دلم آرام نمی‌شود. من این‌گونه از خاطراتم محافظت می‌کنم و هیچ راه دیگری را هم دوست ندارم. هنوز هم وقتی دور هم جمع می‌شویم همه جوان‌های فامیل سراغ آلبوم‌ها را از من می‌گیرند و با ولع ساعت‌ها به آنها چشم می‌دوزند. من هیچ وقت به این وسایل جدید عادت نکردم. داشتن آلبوم یکی از لذت‌های زندگی من است.»

ولی فروش موسوی که عکاس جوانی است نظر متفاوتی دارد او در مورد پیشرفت تکنولوژی و علت از بین رفتن آلبوم‌ها و لذت

جمع‌آوری آنها می‌گوید: #171به نظر من دستیابی به دانش روز در زمینه عکاسی مزیت‌های فراوانی دارد. امکاناتی از قبیل بلوتوث و ای‌میل که انسان‌ها را در لحظات یکدیگر شریک می‌کند چنانچه صحیح به کار گرفته شود بسیار جذاب و کارآمد است. ولی آلبوم‌هایی قدیمی برای کسانی چون من، اندرونی خاصی به حساب می‌آیند. آلبوم‌هایی که بچه‌ها عموماً حق نزدیک شدن و دست کشیدن به تصاویر آن را نداشتند و تنها به مهمان‌های صمیمی و یاران قدیمی ضمن صرف چای در مراسم خاص نشان داده می‌شد. وی می‌افزاید: برای کسانی که تجربه این خاطرات را نداشته‌اند وجود یا عدم وجود آلبوم تفاوت چندانی ندارد. در ثانی عکس در گذشته از درجه اهمیت بالایی برخوردار بود. آدم‌ها از طبقات اجتماعی مختلف با بهترین لباس‌هایشان در مقابل دوربین‌ها صاف و مرتب با لبخندی بر لب می‌ایستادند. در حال حاضر در ازای هر فرد دوربینی وجود دارد و در لحظه می‌توان هزاران عکس را ثبت کرد و دیگر عکاس و آلبوم جزء در مراسم ازدواج اعتبار گذشته خود را برای عموم از دست داده‌اند. جالب این جاست که در گذشته زن‌ها و شوهرها مجبور نبودند برای ثبت و نگهداری روز ازدواجشان هزینه زیادی متحمل شوند. اما در دنیای کنونی برای هر چه با شکوه و زیباتر شدن عکس‌های مراسم ازدواج حاضرند مبالغ قابل توجهی بپردازند. غافل از این که عکس‌های کنونی هرگز لطف آن عکس‌های سیاه و سفید و خالی از پیرایش گذشته را ندارند و نخواهند داشت. با این همه اگر تمایل داشته باشید هنوز هم می‌توانید آلبوم‌هایی از عکس‌هایتان در آلبوم‌های با هزینه اندک فراهم آورید و چنانچه مایلید بار دیگر دست به دامان تکنولوژی شوید، سری به آلبوم‌های دیجیتال بزنید. با استفاده از این آلبوم عکس‌های خود را به صورت اسلاید همراه با افکت و آهنگ‌های خاص می‌توانید بر صفحه مانیتور کامپیوتر تماشا کنید. حتی در یکی دو سال گذشته قاب‌های دیجیتالی که قابلیت این آلبوم‌ها را دارند وارد بازار شدند. همچنین برای حفاظت از اطلاعات عکس‌ها با تهیه بک‌آپ خطر از بین رفتن آنها را تا هشتاد درصد کاهش دهید.»

کم‌کم زمان می‌گذرد و سال‌های پس از این، شاید در دوران فرزندان ما آلبوم‌های خانوادگی به عنوان بازمانده‌ای قدیمی و ارزشمند زندگی گذشتگان به موزه‌ها برده می‌شود. آیندگان به چشم‌ها، صورت و لباس‌هایمان با تعجب زل می‌زنند و جلد مخملی آلبوم‌ها را از وری شیشه‌ای که درونشان به نمایش گذاشته‌اند می‌بینند. آن زمان حتی دیگر کسی نیست که یاد بیاورد عکسی بود و لذت تماشایی داشت.

تهمینه مفیدی
جام‌جم